

**भरतपुर उप-महानगरपालिकाको दोश्रो नगर परिषद्बाट स्वीकृत
वार्षिक नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरू**

पुर्वाधार तथा संरचना विकास तर्फ :

१. विगत धेरै वर्ष अगाडि देखि चक्रपथ निर्माण अवधारणा आएपनि हालसम्म यसको ठोस शुरुवात नभएको र उप-महानगरपालिका भएपछि रेखांकन एवं सीमाङ्कन पुनः गर्नु पर्ने भएकोले सरोकारवालाहरूसंग व्यापक छलफल गरि आगामी आ.व.०७३।७४ मा यसको संभाव्यता अध्ययन एवं विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिनेछ । यसका लागि रु. १५ पन्ध्र लाख विनियोजन गरिएको छ ।
२. चालु आ.व. देखि लागु हुने गरी सार्वजनिक निजि साभेदारी (PPP) कार्यक्रम अर्न्तगत कम्तिमा १० वटा परियोजनाहरूको संभाव्यता अध्ययन, अन्य प्राविधिक कार्य तथा आयोजना कार्यान्वयन गराउन रु. २५ लाख विनियोजन गरिएको छ । साथै यस कार्यलाई आगामी आ.व. ०७३।७४ मा समेत निरन्तरता दिइने छ ।
३. गत आ.व. देखि सञ्चालनमा रहेका क्रमागत योजनाहरूलाई प्राथमिकतामै राखी सम्पन्न गरिनेछ क्रमागत योजनाहरूको चापलाई कम गर्ने नीति लिईएको छ । त्यसै गरी गत आ.व. मै सञ्चालन भई कारणवश भुक्तानी हुन नसकेका क्रमागत योजनाहरूका लागि यस आ.व. मा भुक्तानी गर्न थप रु १ करोड ५० लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
४. साविक भरतपुर नगरपालिका भित्रका अधिकांश सडकहरूको लगत कट्टा नभएकोले सो प्रक्रिया अगाडि वढाउन सम्वन्धित निकायसंग छलफल गरि आगामी आ.व. ०७३।७४ मा लगत कट्टा गर्न नापी कार्यालयबाट प्राविधिक सहयोग लिई कार्य सम्पन्न गर्न रु. ५ लाख विनियोजन गरिएको छ ।
५. साविकको दियालो बंगला, हाल नेपाल ट्रष्टको जग्गालाई उक्त संस्थाको उद्देश्य मुताविक केही आम्दानी समेत गर्ने गरी संचालन अधिकार यस उमनपामा माग गर्ने निर्णय गरिएको छ । दियालो बंगलालाई सवै सरोकारवालाहरूको परामर्शमा कुनै उपयुक्त विधि मार्फत संचालन गरी राजमार्ग पूर्वको क्षेत्रमा बाल उद्यान निर्माण गर्ने नीति लिइएको छ । उक्त उद्यानको लागि संभाव्यता अध्ययन एवं विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन DPR तयार गर्न रकमको व्यवस्था गरिएको छ ।
६. जनसंख्याको आधारमा देशकै पाँचौ उप-महानगरपालिका भरतपुरमा प्रचुर विकासका संभावना भएता पनि हालसम्म स्तरीय रंगशाला, प्रदर्शनी स्थल, सभा सम्मेलन केन्द्र, पुस्तकालय, संग्रहालय आदि नभएको हुदां सो प्रयोजनको लागि उपयुक्त जग्गाको खोजी गरिने, तथा संचालित संस्थाको स्तरोन्नति गरिने छ । विस्तारित वडाहरूमा जमीन उपलब्ध भएमा विकासलाई विकेन्द्रीत गर्न समेत सहयोग पुग्न जानेछ । जमीनको टुङ्गो लागेको अवस्थामा आयोजना तयारीको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन गर्न आवश्यक पर्ने बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।

७. उप-महानगरपालिकासंग सम्झौता नगरी आफु खुशी योजना सञ्चालन भएको पाईएमा त्यस्तो योजनामा कुनै पनि भुक्तानी दिईने छैन । रु ५(पाँच) लाख भन्दा बढीका आयोजनाको हकमा आयोजनाको सार्वजनिक जानकारी दिने होडिङ्ग बोर्ड अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्ने कार्यलाई यस आ.व. मा पनि निरन्तरता दिईएको छ ।
८. पारदर्शिता बृद्धिका लागि रु ५ लाख भन्दा बढीका आयोजनाहरूको सम्पन्न पश्चात योजना सम्बन्धी विवरण पत्रिकामा अनिवार्य प्रकाशन गर्नु पर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईने छ । स्थानीय जनसहभागिता वापतको रकम भुक्तानी नगर्ने व्यक्तिहरूको विवरण सम्बन्धित उपभोक्ता समिति, टोल सुधार समिति तथा सम्बन्धित निकायहरूको सिफारिसमा कालो सूचीमा राखिने छ । त्यस्ता व्यक्ति तथा संस्थालाई नगरपालिकाबाट प्रदान गरीने सेवा, सुविधा बन्द गरिने नीतिलाई निरन्तरता दिईएको छ ।
९. नगरको आन्तरिक स्रोतबाट सडकको प्याचवर्क कार्य गर्न रु. ७५ लाख विनियोजन गरिएको छ । यसबाट भरतपुरको शहरी सडकहरू विग्रनुपूर्व नै मर्मत सम्भार भई शहरको सुन्दरता बृद्धी गर्दै दुर्घटना न्यूनीकरणमा योगदान पुग्ने विश्वास लिईएको छ ।
१०. विद्यमान ४ फिट भन्दा अग्ला पर्खालहरू जुन भुक्तानीय दृष्टिले जोखिम युक्त एवं कच्चा किसिमले निर्माण भएका पर्खाल लाई “वस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड-२०७२” बमोजिम त्यस्ता पर्खालहरू भत्काउन लगाइने छ । साथै अब बन्ने पर्खालहरू मापदण्ड बमोजिम उप-महानगरपालिकाबाट स्वीकृति लिई निर्माण गर्नु पर्नेछ । यो नीति सरकारी कार्यालयको हकमा समेत लागू हुनेछ ।
११. आगामी ५ वर्ष भित्र शहरी क्षेत्र वडा नं. १,२,३,४ र १० भित्रका ६ मी. देखि ८ मी. चौडाई सम्मका सडकहरूलाई वातावरण मैत्री (Enter Locking Mosaic Tile) एवं पूर्ण पिच गराउने अवधारणा बमोजिम कार्यान्वयन गरिने छ ।
११. ७० प्रतिशत भन्दा बढी जनसहभागिता जुटाउने उपभोक्ताहरूबाट आएका योजनाहरू मागेकै समयमा छनौट गरि संचालन गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिईने छ । साथै यसका लागि रु. ५० लाख मात्र उपमहानगरपालिकाबाट समपूरक कोषको व्यवस्था गरिएको छ ।
१२. यस उप-महानगरपालिकाले संचालन गर्ने ठूला आयोजनाहरूको संभाव्यता अध्ययन गराउन रु. २५ लाख मात्र विनियोजन गरिएको छ । चालु आ.व. मा समेत यस प्रयोजनको लागि रु ३० लाख विनियोजन गरिएको छ । यसबाट उमनपामा डिपिआर (DPR) बनेका आयोजनाहरूको सूची तयार हुने र लगानी जुटाउन उपयोगी हुने विश्वास लिईएको छ ।
१३. यस उप-महानगरपालिका क्षेत्र भित्र अवस्थित पटिहानी क्षेत्र तथा मंगलपुर क्षेत्रलाई नगरकै प्रमुख पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विस्तार गर्न संभाव्यता अध्ययन एवं विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यका लागि रु. १५ लाख विनियोजन गरिएको छ ।

१४. यस उप-महानगरपालिकाको विद्यमान रणनीतिक सडकहरू (२२मी./१६मी. सडक अधिकार क्षेत्र) को स्तरोन्नति सहित पिच पुनःनिर्माण गर्न हाल कायम रहेको जनसहभागिता प्रतिशत ३० (तीस) वाट घटाई २५(पच्चीस) प्रतिशत कायम गर्न प्रस्ताव गरिएको छ ।
१५. यस भरतपुर उप-महानगरपालिकाको आन्तरिक आय एवं केन्द्रीय अनुदान मार्फत संचालित पूर्वाधार निर्माणका आयोजनारुले मात्र स्थानीय नगरबासीहरूको विकाशको चाहना पुरा गर्न असंभव भैरहेको सन्दर्भमा नगर विकाश कोषबाट प्राप्त अनुदान रकम ५० (पचास) प्रतिशत र ऋण रकम मध्ये ४०(चालीस) प्रतिशत स्थानीय उपभोक्ताहरूले बहन गर्न स्वीकार गरेमा बांकी १०(दश) प्रतिशत उम-महानगरपालिका कोष मार्फत व्यवस्था गरिने छ । यो विधिलाई आगामी आ.व. ०७३/७४ मा समेत निरन्तरता दिईने छ ।
१६. नगर यातायात गुरुयोजना तयार पश्चात कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । नगर यातायात गुरुयोजना(MTMP) को निर्माण पश्चात नगरको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, राजश्व परिचालन लगायतका विविध कार्यमा यो गुरुयोजना सहयोगी सावित हुनेछ ।
१७. यस उप-महानगरपालिका भित्र गरिने सेवा प्रवाहलाई छिटो छरितो एवं भरपर्दो गराउन चालु आ.व.मा एउटा तथा आगामी आ.व. भित्र अर्को एउटा उपयुक्त स्थानमा सेवा केन्द्र निर्माण गरिनेछ ।
१८. यस उप-महानगरपालिका भित्र आफ्नो स्वामित्वमा हालसम्म नगर पुस्तकालय नभएको अवस्थामा विद्यमान रहेका कुनै एक पुस्तकालय वा साहित्यिक संस्था संग संझौता गरि आगामी आ.व. देखि नगर पुस्तकालय नामाकरण गर्न पहल गरिने छ । युवाहरूलाई लक्षित गरी उमनपाको लगानीमा उक्त पुस्तकालयलाई प्रविधिमा आवद्ध गरी (Digital Library) को रूपमा अगाडि बढाइने छ । यस प्रयोजनको लागि रु. ५ लाख व्यवस्था गरिएको छ ।
१९. एक घर दुई रुख, अपाङ्ग मैत्री, बालमैत्री, तथा भु-कम्प प्रतिरोधात्मक संरचना निर्माण गर्ने नीति, एवं प्रत्यक्ष रोजगारी सृजना गर्ने कम्तीमा एक आयोजना महिला कै सहभागितामा मात्र सञ्चालन गर्ने जस्ता कार्य यस आ.व. मा पनि निरन्तरता दिईने छ । दृष्टि विहीनहरूलाई सङ्केत युक्त टायल लगाई एउटा नमूना फुटपाथ बनाईने छ ।
२०. हरित भवन (Environment Friendly Building) को मापदण्ड पुरा भएका भवनको नक्शा पास तथा घर जग्गा कर निर्धारण गर्दा लाग्ने करमा थप १० प्रतिशत छुट दिईने छ । यसै गरी अण्डर ग्राउण्ड पार्किङ्ग बनाउने भवनमा १०% (दश प्रतिशत) नक्शापास दस्तुरमा छुटको व्यवस्था गरिने छ । यसबाट पार्किङ्ग स्थल तथा सडकमा सवारी साधनको चाप कम हुने विश्वास लिईएको छ ।
२१. भू-उपभोग योजना कार्यान्वयन गर्न “वस्ती विकास सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड-२०७२” वमोजिम जग्गा विकास कार्यक्रम, जग्गा खण्डीकरण (Land Planning and Plotting) कार्यलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि जग्गा विकास हुने मुख्य स्थानसम्म पुग्ने मुख्य सडकको चौडाई अनिवार्य रूपमा ८ मी. त्यसपछिको शाखा सडकको चौडाई

६ मी. हुनु पर्ने नीति अवलम्बन गरीएको छ । साथै भरतपुर उप-महानगरपालिका क्षेत्र भित्र नयाँ खोलिने सम्पूर्ण सडकहरूको न्यूनतम चौडाई ६ मी. हुनेछ । न्यूनतम चौडाई ६ मी. भन्दा कम सडकहरूमा कुनै पनि योजना लागू गर्न उप-महानगर वाध्य हुने छैन ।

२२. संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मार्गदर्शन, २०७२ जारी गरी विशेष नगरपरिषद् मार्फत स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्न सवै नगरपालिकाहरूलाई परिपत्र गरेको, त्यस पश्चात नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद्)ले समेत सोही व्यहोराको परिमार्जित मापदण्ड लागू गर्ने निर्णय गरी पुनः परिपत्र भएको तथा यस उमनपामा यस पूर्व आ.व. २०६८/६९ देखि 'राष्ट्रिय भवन संहिता-२०६०' लागू भै सकेको सन्दर्भमा यस पूर्व लागू भएको भवन संहिता, नगर विकास समितिले गरेका नीतिगत निर्णयहरू, उमनपाका बोर्ड तथा परिषद्ले समय समयमा गरेका विशेष निर्णयहरू (नेपाल सरकारले दिएको मार्गदर्शन संग बाभिएकाको हकमा स्वतः बदर हुनेगरी, नवाभिएकाको हकमा मात्र), तथा नेपाल सरकारले भूकम्प पश्चात तयार गरी पत्राचार गरेका दुवै मापदण्डहरूको पृष्ठभूमिमा, नगरपालिकाहरूले आफ्नो मापदण्ड आफैँ स्वीकृत गर्न पाउने भन्ने सोही मापदण्डको 'दफा १७' ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यस उमनपाको 'बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२' स्वीकृत गरी लागू गर्ने निर्णय गरिएको छ ।

२३. नारायणी नदी किनारलाई एक मनोरम पर्यटकीय स्थलको रूपमा परिवर्तन गरि नगरको आय स्रोत बृद्धि गर्ने कार्यमा उपयोगका लागि चितवन उद्योग वाणिज्य संघ र अन्य सरोकारवालाहरूसंगको आपसी छलफल गरि उप-महानगरपालिकाको प्रमुखको नेतृत्वमा एक उच्च स्तरीय समिति गठन गरि कार्य अगाडि बढाउन आ.व. ०७३।०७४ देखि लागू हुने गरि रु. १५ लाख विनियोजन गरिएको छ ।

२४. नक्सा पास सम्बन्धमा:

क. यस भरतपुर उपमहानगरपालिकामा "आधारभूत निर्माण मापदण्ड-२०७२" लागू पूर्व नक्सा पास प्रकृत्यामा रहेका १७ मिटरभन्दा कम उचाईको भवनले भरतपुर उपमहानगरपालिकाद्वारा लागू गरिएको भवन निर्माण मापदण्ड तथा सडक ऐन अनुसरण गरेको, सार्वजनिक वा सरकारी जग्गा अतिक्रमण नगरेको अवस्थामा २०७२ माघ १ गते देखि २०७३ पौष मसान्त भित्रको समय दिई नक्सा पास गर्न आह्वान गर्दा भवन स्वामित्वकर्ताले उक्त भवन तत्कालिन मापदण्ड अनुसार रहेको भन्ने प्राविधिक प्रतिवेदन सहित निवेदन दिएमा स्थानीय निकायले तोकेको प्रक्रिया पुऱ्याई नक्सा पास गरी दिनेछ । यो व्यवस्था अनुसार निवेदन नदिएका र सडक, सरकारी, ऐलानी, पर्ति जग्गा आदि अतिक्रमण गरेका भवनहरू उमनपाले भत्काउन लगाउने वा भत्काउनेछ ।

ख. यस आधारभूत निर्माण मापदण्ड लागू हुन पूर्व यस भरतपुर उपमहानगरपालिकामा गाभिन आएका नयाँ वडाहरूमा (वडा नं. १५ देखि २९ सम्म) तत्कालिन गा.वि.स. हुँदा भवन

संहिता लागू नभएकोमा उक्त वडाहरुमा निर्माण भएका भवनहरुले सडक ऐन अनुसरण गरेको, सार्वजनिक वा सरकारी जग्गा अतिक्रमण नगरेको, सडक अधिकार क्षेत्रबाट छोड्नु पर्ने सेट व्याक आदि छोडेर निर्माण भएको अवस्थामा २०७२ माघ १ गते देखि २०७३ पौष मसान्त भित्र भरतपुर उपमहानगरपालिकाले नक्सा पास दस्तुरमा आवासिय भवनमा पच्चीस प्रतिशत र व्यापारिक भवनमा पन्ध्र प्रतिशत छुट दिई नक्सा पास गरी आफ्नो अभिलेखमा **राख्नेछ** ।

ग. यस भरतपुर उपमहानगरपालिकामा “आधारभूत निर्माण मापदण्ड-२०७२” लागू पूर्व नक्सा पास भै निर्माण भएका भवनहरु हाल निर्माण हुने क्रममा स्वीकृत नक्सा भन्दा फरक निर्माण भएको देखिएकोमा उक्त प्रकृतिका भवनहरुले भवन निर्माण मापदण्ड (तत्कालिन सडक अधिकार क्षेत्र तथा सेट व्याक) तथा सडक ऐन अनुसरण गरेको, सार्वजनिक वा सरकारी जग्गा अतिक्रमण नगरेको अवस्थामा २०७२ माघ १ गते देखि २०७३ पौष मसान्त भित्रको समयमा नक्सा संसोधन गरि नक्सा पास गर्न तथा निर्माण सम्पन्न लिन आह्वान गर्दा भवन स्वामित्वकर्ताले उक्त भवन तत्कालिन मापदण्ड अनुसार रहेको भन्ने प्राविधिक प्रतिवेदन सहित निवेदन दिएमा भरतपुर उपमहानगरपालिकाले थप भएको क्षेत्रफलको नक्सा पास दस्तुर प्रति वर्ग फिट रु. ३० (तीस) लिई नक्सा पास तथा निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र दिईनेछ ।

घ. यस भरतपुर उप-महानगरपालिकाबाट नक्सा पास गरी निर्माण भएका भवनहरुमा तला थप गर्नको लागि तत्कालिन नक्सा पास भएको सडक मापदण्ड, सडक अधिकार क्षेत्र तथा सेट व्याक पूरा भएका, तथा सडक ऐन अनुसरण गरेको, सार्वजनिक वा सरकारी जग्गा अतिक्रमण नगरेको अवस्थामा र “राष्ट्रिय भवन संहिता-२०६०” अनुसार आवश्यकता भएमा भूकम्पीय सुदृढीकरण (Retrofitting) सहित तला थपको अनुमति प्रदान गरिनेछ ।

२५ . स्थानीय सडकको क्षेत्राधिकार (Right of Way: Row) :

क.नयाँ निर्माण हुने सडकको क्षेत्राधिकार सो सडकको केन्द्र रेखाबाट न्यूनतम ३ मिटर कायम गरिएको छ ।

ख.यो मापदण्ड लागू हुनु अगावै कायम रहेका र स्वीकृति प्राप्त गरी भवनहरु निर्माण भइसकेका ५० मिटर भन्दा छोटा बाटो (Cul-de-Sac/dead-end) को क्षेत्राधिकार यो बाटोको केन्द्र रेखाबाट न्यूनतम २(दुई) मिटर कायम **गरिएको छ** ।

ग.स्वीकृति प्राप्त गरी भवनहरु निर्माण भइसकेका ४(चार) मिटरभन्दा कम चौडा सार्वजनिक सडकहरुको क्षेत्राधिकार सो सडकको केन्द्र रेखाबाट २(दुई) मिटर कायम गरिएको छ ।

घ.कुनै पनि बाटाको घुम्ती वा मोडको न्यूनतम अर्धव्यास ३.५ मिटर कायम गरिएको छ । यी उपबूँदा ख, ग र घ अनुसार चौडा गरेको बाटोमा भवन निर्माण गर्न सेटव्याक छाड्नु पर्नेछैन ।

२६. घर परिवार र समुदाय दुबैको प्राकृतिक जोखिमहरुसँग सामना गर्ने क्षमता वृद्धि गर्न प्रशिक्षण कार्यक्रमहरुको माध्यमबाट समुदायमा पर्याप्त जानकारी दिन र विपद्सँग जुभ्ने क्षमता विकास गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । नयाँ भवन निर्माण गर्दा भूकम्प प्रतिरोधात्मक

- बनाइने र पुराना भवनहरुलाई भूकम्पीय सुदृढीकरण (Retrofitting) गर्ने प्रावधानलाई कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ । खुला ठाउँ, सामुदायिक भवनहरु र अन्य सामुदायिक सुविधाहरुको उचित व्यवस्थापन गरी वस्ती भित्रको सामाजिक सम्बन्धलाई गाढा बनाउन प्रोत्साहन गर्नु पर्नेछ । साथै कम्तीमा एक वडा एक खुला क्षेत्र (Open Space) को अवधारणालाई अगाडि बढाईएको छ ।
२७. पुराना भवनहरुलाई भूकम्पीय सुदृढीकरण (Retrofitting) गर्ने सन्दर्भमा वडा नं ७ को वडा कार्यालय भवनको Retrofitting Design गर्न NSET लाई अनुरोध भै Design भैसकेकोमा २०७२ माघ २ गतेको भूकम्प सुरक्षा दिवसको अवसरमा उक्त भवनको भूकम्पीय सुदृढीकरण (Retrofitting) गर्ने कार्यको शुभारम्भ गरिनेछ र उक्त परियोजनालाई NSET को प्राविधिक सहयोग र लागत सहभागितामा नमुना परियोजनाको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२८. हाल देश भरिका सम्पूर्ण नगरपालिकाहरुमा “राष्ट्रिय भवन संहिता-२०६०” कार्यान्वयन भैसकेको सन्दर्भमा प्रत्येक नगरपालिकाले आ-आफ्नै तरिकाले नक्सा पास गरिरहेको अवस्थामा उक्त नक्सा पास कार्यविधि तथा “राष्ट्रिय भवन संहिता-२०६०” कार्यान्वयन प्रकृत्यामा एक रुपता ल्याई भवन संहिता कार्यान्वयन तथा बुझाईमा सहजता र स्पष्टता ल्याउने उद्देश्यले NSET (भूकम्प प्रविधि राष्ट्रिय समाज)को प्राविधिक सहयोग तथा अन्य सहभागी नगरपालिकाहरुको सहभागितामा तयार गरेको नक्सापास फारम र नक्सा पास कार्यविधिलाई स्वीकृत गरि कार्यान्वयन गर्ने निर्णय गरिएको छ ।
२९. सरकारी भवन, सबै प्रकारका व्यापारिक भवन, सबै प्रकारका सँस्थागत भवन, सबै प्रकारका सार्वजनिक भवन, सबै प्रकारका सभा सम्मेलन भवन र १०(दश) आना भन्दा बढी क्षेत्रफलमा बनेका कुल क्षेत्रफल २५००.०० व.फी. भन्दा बढी भएका आवाशिय भवनहरुको नक्सा पास तथा भवन निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र प्रदान गर्दा उक्त भवनहरुमा प्रयोग हुने कुल उर्जाको २५ प्रतिशत वा १५०० वाट जुन बढी हुन्छ, सोही क्षमताको सौर्य उर्जा जडान गरेर मात्र भवनको नक्सा पास र निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने निर्णय गरिएको छ ।
३०. उमनपामा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई प्राथमिकतामा राखिने छ । उमनपाको मोवाइल एप तैयार भै सकेको अवस्था छ । यसलाई आगामी केही दिनमा नै सार्वजनिक गर्ने तैयारी भै रहेको जानकारी गराउन चाहन्छु । यसको साथै WeGO को प्राविधिक सहयोगमा गुनासो व्यवस्थापन गर्ने Software को जडान भै सकेको र यसको परिक्षणको कार्य भै रहेको जानकारी गराउँदै आगामी केही दिनमा यसको पनि सार्वजनिकीकरण गर्ने कार्यक्रम रहेको व्यहोरा अनुरोध छ । सूचना प्रविधिमा उमनपाले गुणात्मक फड्को मार्ने योजना सहित यसको लागि आवश्यक सर्वर लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्न दश लाख बजेट प्रस्ताव गरिएको छ ।
३१. उप-महानगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने योजनाहरुमा अधिकतम जनसहभागिता हुने योजनाहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिईने छ । नगरपालिकाको वर्तमान ५०:५० को अवधारणालाई कायमै गरीएको छ । सार्वजनिक तथा सरकारी कार्यालयको जग्गा, बन, सुकुम्वासी तथा विपन्न वस्ती रहेको

- अवस्थामा ५ देखि २० प्रतिशत सम्म जनसहभागिता कम गर्न सकिने व्यवस्था गरीएकोछ । विस्तारित वडाहरुका ग्रामीण बस्तिमा समेत यो सुविधा उपलब्ध हुने छ ।
३२. **“उज्यालो भरतपुर, सुरक्षित भरतपुर”** को अवधारणा वमोजिम सौर्य सडक वत्ती जडानलाई अभियानको रूपमा अगाडि लगिने छ । सर्वप्रथम बजारको मुख्य सडक तथा चोकहरुमा वत्ति जडान गर्दै यसलाई क्रमशः सहायक मार्ग, टोल तथा बस्तिहरुमा विस्तार गरिने छ । यसबाट सडक वत्तीको महशुलमा कमी आई उमनपाको दीर्घकालीन व्ययभार कम हुँदै जाने, तथा नविकरणीय उर्जामार्फत शहरी सुन्दरता बृद्धि, संध्याकालीन एवं रात्रिकालिन व्यवसाय बृद्धि, सुरक्षा क्षेत्रमा सुधार, आर्थिक गतिविधिको विस्तार तथा उज्यालो नगरको अभियानमा योगदान पुग्ने विश्वास लिएको छ । सडक वत्ती व्यवस्थापन गर्न कुल रु. ५० लाख विनियोजन गरिएको छ ।
३३. जुनसुकै शिर्षकबाट बजेट विनियोजन गरिएको भएतापनि जुन आर्थिक बर्षको लागि बजेट विनियोजन गरिएको हो, सोही आर्थिक बर्षमा आयोजना सम्पन्न गरिसक्नु पर्ने नीति लिइएको छ । तोकिएको आर्थिक बर्षमा आयोजना कार्यान्वयन नभएमा सामान्यतः अर्को आर्थिक बर्षमा दायित्व सारिने छैन । पूर्वाधारजन्य आयोजनाहरुको हकमा सम्बन्धित आ.व. को चैत्र मसान्त सम्म सम्भौता गरी कार्यान्वयन अधि वढाईसक्नु पर्ने दायित्व उपभोक्ता समिति तथा उपभोक्ताहरुको हुनेछ । सो अधि सम्म सम्भौता हुन नआएका योजनाहरुलाई वढी लागत सहभागिता हुने योजनाहरु संचालन गर्ने गरी रकमान्तर गर्ने नीति लिइने छ ।
३४. डिभिजन सडक कार्यालयको अनुमति लिई उमनपाका मुख्य प्रवेशमार्गहरुमा प्रवेश द्वार निर्माणको प्रकृया शुरु गरिने छ । यस प्रयोजनको लागि आगामी आ.व.मा सम्भाव्यता अध्ययन गर्न बजेट विनियोजन गरिएको छ । यसै गरी नगरको कुनै उचित चोक तथा स्थानमा एउटा कलात्मक Clock Tower निर्माण गर्न सम्बन्धित सरोकारवालहरु संग साभेदारी गरिने छ । यस प्रयोजनको लागि उचित स्थानको पहिचान सहित उमनपामा प्रस्ताव ल्याउन नगरवासीहरुमा आग्रह गरिएको छ ।
३५. नगरस्तरीय सडक गुरुयोजना (MTMP) को निर्माण पश्चात सडक नामाङ्कनको कार्य सम्पन्न हुने साथै सडकको पछिल्लो अवस्था एकीन हुने भएकोले सडक संकेत चिन्न तथा घर नं. वितरण कार्यको अभियान संचालन गरिने छ र यसको लागि टोलविकास संस्था संग समन्वय र साभेदारी गरिने छ ।
३६. नेपाल पत्रकार महासंघको भवन तथा सूचना केन्द्रमा आवश्यक फर्निचर एवं नेपाल प्रेस युनियनको शाखा कार्यालय निर्माणमा साभेदारी गर्न तीन लाख विनियोजन गरेको छ ।
३७. यस उपमहानगरपालिका अन्तर्गत पूर्वाधार तथा संरचना मुख्यगरी सडक निर्माण गर्दा आगामी आ.व. ०७३/७४ देखि साईकलमार्ग (Cycle Track) निर्माणलाई समेत विशेष प्रोत्साहन दिने नीति अवलम्बन गरीएको छ ।

३८. नगरवासीहरूलाई शहरी सेवा उपलब्ध गराउन आवश्यक पर्ने सार्वजनिक शौचालयको लागि आवश्यक जग्गा पहिचान गरी यसै आ.ब. बाट सार्वजनिक शौचालय र सुरक्षित खानेपानी निर्माणको कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ । यस कार्यको लागि सार्वजनिक नीजि साभेदारी अवधारणा अनुसार अगाडि बढिने छ ।
३९. अन्तराष्ट्रिय स्तरको खेल मैदान, सभा सम्मेलन केन्द्र, पशुवधशाला, तरकारी तथा फलफुलको थोक बजार, अटो भिलेज, प्रदर्शनी स्थल, औद्योगिक क्षेत्र जस्ता उपनपाको लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माणको लागि जग्गाको पहिचान गर्नु जरुरी भै सकेको छ । उक्त कार्यहरूलाई क्रमशः छलफलमा ल्याई, जग्गाको पहिचान गर्दै, पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन लगायतका कार्यहरू गर्न रु. ५ लाख विनियोजित गरिएको छ ।
४०. बजार, पसल, रेष्टुरा, कार्यालय वा यस्तै प्रकारका साईनबोर्ड, प्रचार सामाग्री तथा होर्डिङ बोर्डले घरमा उज्यालो तथा हावाको प्रवाह नै रोक्ने गरेको देखिएकोले यस्तो प्रचार तथा संकेत सामाग्री राख्नको लागि मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
४१. उमनपा भित्रका सडकहरूको Right of way मा बनेका संरचनालाई हटाउने अभियान सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ । मापदण्ड विपरितका संरचनालाई क्रमशः हटाउदै लगिने छ ।

जनसंख्या तथा सामाजिक विकास समिति तर्फ :

विकास भनेको भौतिक पूर्वाधारको मात्र नभई मानविय र सामाजिक आयामहरूको सकारात्मक र गुणात्मक विकास समेत हो । त्यसैले मानविय र सामाजिक विकासका सन्दर्भमा निम्नानुसारको क्षेत्रगत नीतिहरू अवलम्बन गरी लागू गरिनेछ ।

(क) बालबालिका : “हाम्रो बालबालिका हाम्रो भविष्य”

१. नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको “बालमैत्री स्थानीय शासन: राष्ट्रिय रणनीति २०६८ तथा कार्यान्वयन कार्यविधि- २०६८” बमोजिम बालमैत्री स्थानीय शासनको अवलम्बन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिई आगामी वि.स. २०७६ सालसम्ममा यस भरतपुर उप-महानगरपालिकालाई बालमैत्री नगर घोषणा गर्ने अभियानलाई मूर्तरुप दिन तोकिएको सूचकहरूका आधारमा बजेट तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन कार्यक्रम अझ प्रभावकारी ढंगले संचालन गरिनेछ ।

२. जिल्ला जनस्वास्थ्य, नगरभित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरू, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका तथा सुरक्षित मातृत्व सञ्जाल आदिलाई परिचालन गरी बाल तथा मातृ स्वास्थ्य, एच आई भी सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने, बाल तथा मातृ मृत्युदर घटाउन नियमित खोप, भिटामिन ए कार्यक्रम एवं सुरक्षित शिशु तथा मातृत्व सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरू

संचालन गरिनेछ । साथै संबन्धित सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको सहकार्य र समन्वयमा खोपको पहुँच नपुगेका पिछिडा समुदाय लक्षितका लागी थप कार्यक्रमहरू समेत संचालन गरिनेछ ।

३. बालश्रम कानूनी र समामाजिक अपराध हो । तसर्थ उमनपा भित्र संचालन हुने कार्य तथा कृयाकलापहरूमा बालश्रमिकको प्रयोग र परिचालनलाई निषेध गरिने नीतिको अवलम्बन गरिनेछ । यसका लागि उप-महानगरपालिका भित्र रहेका कुनै पनि ब्यक्ती, घर र परिवारमा बालश्रम प्रयोग गरिएको प्रमाणीत भएमा दण्डीत गर्ने नीति लिईएकोछ ।

४. उप-महानगरपालिका भित्र रहेका टोल विकास संस्था, वडा समिति मार्फत टोल र वडालाई बालश्रम मुक्त घोषणा अभियान क्रमशः संचालन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ । साथै बालश्रम प्रयोग नगर्ने प्रतिवद्धताको हस्ताक्षर अभियान संचालन गरिनेछ ।

५. बाल श्रम शोषण विरुद्धको अभियानलाई प्रभावकारी बनाइने छ । बाल हित र संरक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ । बालबालिका विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा, दुव्यवहार, बेचबिखन, यातना, अपहरण र भेदभाव मुक्त बनाउन आवश्यक कार्य योजना र संरक्षण प्रणाली यसै आ.व. मा तर्जुमा गरि सो को प्रभावकारी कार्यान्वयन ल्याईने छ । यसका लागी सरकारी र राष्ट्रिय तथा अर्न्तराष्ट्रिय संस्थाहरूको सहयोग सहकार्य र समन्वयमा बालश्रम, सडक बालबालिका लगायत अन्य असहाय, परिवार विहीन तथा जोखिममा रहेका बालबालिकाहरूको पहिचान, उद्धार तथा पुर्नस्थापनाका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गरिने छ । यसका लागि अल्पकालिन बाल संरक्षण आश्रय स्थल (Transit Home) को स्थापना, संचालन एवं ब्यावस्थापनामा दातृ निकाय, सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरू संग सहयोग, सहकार्य र समन्वय गरिनेछ ।

६. जन्म दर्ता बालबालिकाको नैसर्गिक अधिकार हो । बालबालिकाको जन्म दर्ता अभियान प्रत्येक वडा वडामा राजनैतिक पार्टी, नागरिक मञ्च, नागरिक सचेतना केन्द्र, बालमैत्री स्थानीय शासन समिति, विभिन्न संघ संस्था, नागरिक समाज संगको सहयोग र सहकार्यमा वडा समिति मार्फत संचालन गरिनेछ ।

७. उप-महानगरपालिको योजना तर्जुमा, कार्यक्रम र अनुगमनमा बालबालिकाहरूको अर्थपूर्ण सहभागितामा र वडा तथा नगर बाल संजालको क्षमता विकासको साथै प्रभावकारी क्रियाशिलतामा जोड दिने नीति लिईएकोछ ।

८. युनिसेफ लगायतका राष्ट्रिय तथा अर्न्तराष्ट्रिय विकास साभेदारहरूको सहयोग, समन्वय र साभेदारीमा भरतपुर उप-महानगरपालिका लाई बि.सं. २०७६ साल सम्ममा बालमैत्री नगर घोषणा गर्न आवश्यक सूचकहरू पुरा गर्न रणनीतिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिने छ । यसका लागि बालकोषबाट बालबालिका संबन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिई संचालन गरिने नीति लिईएको छ ।

(ख) स्वास्थ्य: तर्फ :

१. नेपाल सरकारको नीति बमोजिम उप-महानगरपालिकाबाट नगरवासीहरूको आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा पहुच पुयाउने हेतुले प्रत्येक वडामा क्रमशः नगर स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने नीति लिईएको छ । यस आ.व. बाटै वडा नं. १४ मा थप एक नगर स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना गरि सेवा विस्तार गरिने छ । उक्त केन्द्रहरूको जनस्वास्थ्य संग सम्बन्धित प्रर्वद्धनात्मक, प्रतिरोधात्मक, निदानात्मक, तथा उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवाहरू अझ प्रभावकारी बनाईनेछ ।

२. आदिवासी/जनजाती, दलित, फरक क्षमता भएका, मधेसी, पिछिडा वर्ग, जेष्ठ नागरिक, महिला, बालबालिका जस्ता लक्षित वर्गमा विशेष स्वास्थ्य कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।

३. सबै प्रकारका संक्रामक रोगहरू जस्तै क्षयरोग, वर्डफ्लु, स्वाइन फुल्यु, डेंगु रोग लगायतको नियन्त्रणको लागि सचेतना मुलक कार्यक्रमहरू संबन्धित विषयगत कार्यालय, महिला सवस्थ्य स्वयं सेविकाहरू, नागरिक समाजको सहयोग, सहकार्य र समन्वयमा संचालन गरिने छ ।

४. जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय एवं अन्य सम्बद्ध स्वास्थ्य संस्थाहरूसंग समन्वय गरि नगर स्वास्थ्य केन्द्रमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी र महिला स्वास्थ्य सेविकाहरूको क्षमता विकासका अवसरहरू प्रदान गर्ने नीति लिईएको छ ।

५. स्वास्थ्य चौकी तथा नगर स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा सहयोगीको व्यवस्था, कार्यरत पूर्णकालिन कर्मचारीहरूलाई सरकारले तोकेको न्यूनतम् ज्यालाको प्रत्याभूति तथा ल्याव संचालन सहयोग कार्यक्रमका लगायत नगर स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापन गर्न रु. १५ लाखको बजेट व्यवस्था गरिएको छ । स्वास्थ्य चौकिहरूमा एक जना कार्यालय सहयोगीको दरवन्दी तथा नगर स्वास्थ्य केन्द्रमा तोकिएका कर्मचारीहरूको लागि स्केल बमोजिमको तलव सुविधा उपलब्ध गराउन र चालु खर्चको व्यवस्थाका लागि नेपाल सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालय तथा स्वास्थ्य सेवा विभाग संग अनुरोध गरिने छ ।

६. निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित अस्पताल, नर्सिंग होम एवं क्लिनिकहरूलाई उ.म.न.पा. मा सूचिकृत गरी सेवा प्रवाहको अनुगमन व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउदै लगिने छ । यस्ता अस्पताल तथा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने निकायहरूको फोहर मैला व्यवस्थापनको प्रभावकारी अनुगमन गरिने छ ।

(ग) शिक्षा तर्फ : “सवैका लागि आधारभूत शिक्षा”

१. नगरक्षेत्र भित्रका सबै बाल विकास केन्द्रहरू तथा निजी मन्टेश्वरीहरूको सुचिकृत र अनुगमन गर्ने पद्धति लागू गरिनेछ । हरेक सामुदायिक विद्यालयमा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र तथा पूर्व प्राथमिक कक्षा सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ र ती केन्द्रहरूको सुधार एवं विकासका लागि प्राथमिकताका साथ बजेट तथा कार्यक्रमहरू लक्षित गरिएको छ ।

२. उपमहानगरपालिकामा रहेका सामुदायिक विद्यालयमा बाल प्रतिभा प्रस्फुटनका अवसरहरूलाई प्रोत्साहित गर्दै प्रवेशिकामा नगर उत्कृष्ट छात्र छात्रालाई पुरस्कृत गरिने नीति लिईएको छ । साथै लक्षित समूहका बालबालिकाहरूको पहुंच बढाउन छात्रवृत्तिलगायत प्रोत्साहनका उपायहरू अपनाइनेछ ।

३. जिल्ला शिक्षा कार्यालयको समन्वयमा संस्थागत तथा सामुदायिक विद्यालयहरूको मापदण्ड तोक्ने, अनुगमन गर्ने र सामुदायिक विद्यालयमा छात्रामैत्री शौचालय तथा बालमैत्री धारा निर्माण, अतिरिक्त कृयाकलापहरू संचालन, बालमैत्री शिक्षण सिकाई, लैंगिक शिक्षिकाको ब्यावस्था, ब्यावस्थापन समितिमा बाल कल्चको प्रतिनिधित्व गर्ने कार्य गर्न प्रोत्साहन गरिने छ ।

४. विद्यालय भर्ना दर बृद्धि गर्ने तथा छोडने दर न्यून गर्न विद्यालय भर्ना अभियान र विद्यालय जानका लागि प्रेरित गर्न विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । साथै सरकारी तथा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाको सहयोग, समन्वय र सहकार्यमा औपचारिक शिक्षाबाट बंचित बालबालिकाहरू लगायत अन्यका लागि अनौपचारिक शिक्षा कक्षा संचालन गरिनेछ ।

(घ) युवा तर्फ

१. युवा वर्गको क्षमता विकास गर्दै उद्यमशिल, सक्षम, सुसंस्कृत एवं क्षमतावान बनाई विकासको मुलधारमा ल्याउन सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको समन्वयमा युवा लक्षित ब्यवसायिक तथा जीवन उपयोगी शिपमूलक तालिम संचालन गरी रोजगारका अवसरहरू सृजना गर्ने र असल नागरिक बनाउन प्रेरित गर्ने नीति लिईएको छ ।

२. युवा वर्गमा लागु पदार्थ दुर्व्यसन तथा HIV/AIDS रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि जनचेतनामूलक विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।

(ङ) महिला तर्फ:

१. महिलाहरूका लागि लघु उद्यम व्यवसाय तालीम प्रदान गरी उद्यम व्यवसाय मार्फत आर्थिक रूपमा सवल बनाइने छ । आर्थिक, सामाजिक, शैक्षिक तथा सांस्कृतिक सशक्तिकरण गर्दै नगर विकासमा महिलाहरूको समान सहभागिता गराउन प्रोत्साहन गरिने छ ।

२. समावेशी अवधारणा अनुरूप स्थानीय शासन र विकासमा महिलाको संलग्नता बृद्धि गरि विभिन्न क्षमता विकासका अवसरहरू ल्याइने छ ।

३. महिला हिंसा तथा महिला माथि हुने दुर्व्यवहार रोक्न शुन्य सहनशिलताको नीति अबलम्बन गरिने छ ।

च) आर्थिक एवम् सामाजिक रूपमा पछाडि परेका वर्ग :

१. ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, मधेसी, मुश्लिम तथा पिछडावर्ग आदिको हक अधिकार संरक्षणका लागि जीवनस्तर सुधार एवं क्षमता

विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ । आदिवासी जनजातिहरुको भाषा, लिपी, संस्कृति, रितिरिवाज, कला एवं परम्परा संरक्षण एवं प्रवर्द्धनमा प्रोत्साहित गरिने छ ।

२. जेष्ठ नागरिकहरुको पहिचान, सम्मान र व्यवस्थापनका साथै कुनै निजी तथा सामुदायिक संघ संस्थाले जेष्ठ नागरिकहरुका लागि जेष्ठ नागरिक हेरचाह केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन गरेमा न.पा द्वारा आवश्यक सहयोग तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।
३. उमनपाको भौतिक एवं सामाजिक सेवालार्इ अपांग मैत्री बनाउदै पूर्वाधार संरचना निर्माण गर्दा अपांग मैत्री संरचना निर्माण गरिने छ ।
४. विभिन्न चरणका आन्दोलनहरुका शहीद परिवार एवं घाईते योद्धाहरुको उचित सम्मान गरिनेछ, र त्यस्ता योद्धाहरुको आत्मनिर्भरता वृद्धि एवं क्षमता विकासका लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिने छ । नगर क्षेत्र भित्रको भाषा, धर्म, साहित्य तथा संस्कृतिको जगेर्ना तथा प्रवर्द्धन गर्ने नीतिलार्इ निरन्तरता दिईने छ ।

छ) सामाजिक परिचालन तथा गरिबी न्यूनीकरण

१. टोलविकास संस्था, नागरिक सचेतना केन्द्र तथा वडा नागरिक मञ्चको संस्थागत र क्षमता विकास गरि नगरपालिकाको सहयोगी तथा साभेदार संस्थाको रुपमा स्थापित गरिने छ । टोलविकास संस्था वडा समन्वय समिति निर्देशिका परिमार्जन गरि सोहि बमोजिम टोलविकास संस्थालार्इ परिचालन गरिने छ । हाल विस्तारित वडाहरुमा टोलविकास संस्था गठन र परिचालनको कार्य चालु आ.व. बाट नै सञ्चालन गरिने छ ।
२. स्वरोजगार सृजना गर्ने, उद्यमशिलताको खोजी तथा प्रवर्द्धन गर्ने एवं विभिन्न सिप मूलक तथा क्षमता अभिवृद्धि हुने क्रियाकलापद्वारा विशेषत ग्रामीण प्रकृतिका वडाहरुमा रोजगारी सृजना गर्नेतर्फ कार्यक्रम केन्द्रीत गरिने छ । नयाँ थप भएका वडाहरुमा विभिन्न शिपमूलक तालीम सञ्चालन गरि जीविकोपार्जनका कार्यक्रमलार्इ प्रोत्साहन गरिने छ ।
३. शहरी गरिबी न्यूनीकरण कोषको निर्देशिका आवश्यक परिमार्जन गरी उक्त कोषलार्इ शहरी गरिबी न्यूनीकरण तर्फ परिचालन गर्नका उपयुक्त कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरि कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।

(ज) राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संबन्ध तर्फ :

१. यस उपमहानगरपालिको वास्तविकतासंग मेलखाने गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय नगरहरुसंग भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने नीति लिईनेछ, र यस कार्यमा नगरको पहिचान र हितलार्इ उच्च प्राथमिकतामा राखिनेछ । साथै यसै आ.व. मा अन्तर्राष्ट्रिय नगरहरु संगको भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने पहल गरिनेछ ।

२. यस उप-महानगरपालिका सदस्य रहेका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूमा नपाको सदस्यतालाई निरन्तरता दिईने छ । नगरको सर्वाङ्गिण हितका लागि यसै आ.व. मा (World E-Governance Organization of Cities) WeGO नामक अन्तर्राष्ट्रिय संस्था संग आवद्धता गरिएको ब्यहोरा जानकारी गराउन पाउदा खुशी लागेको छ । यसै गरी अन्य यस किसिमका अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरु संगको आवद्धताका लागि निरन्तर प्रयास गरिने छ । साथै तिनीहरुसंगको सहकार्यलाई प्रभावकारी रुपमा अगाडि बढाइने छ ।

३. भगिनी संबन्ध भएका नगर तथा आवद्धता भएका संस्थाहरु बीच एक अर्काको अनुभव र सफल अभ्यासहरुको आदन प्रदान गरि संबन्धलाई मजबुत बनाउदै लगिनेछ । साथै राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संबन्ध विस्तार कार्यक्रमका लागि सदस्यता शुल्क लगायतका आवश्यक खर्चको व्यवस्थापन गर्न बजेट ब्यावस्था मिलाईएको छ ।

भ) पर्यटन बिकास :

१. उप-महानगरपालिकाको पटिहानी, विसहजारी ताल, सतनचुली, नारायणी नदी, नगर बन, देवघाट सितामाई, ज्ञानेश्वर लगायतका क्षेत्रहरुलाई पर्यटकीय गन्तव्यस्थलको रुपमा बिकास गर्न पर्यटन सम्बद्ध संघ-संस्थाहरुसंग सहकार्य गर्दै भरतपुरलाई Specific Tourist Destination को रुपमा पहिचान निर्माण गरी स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरुको आकर्षण केन्द्रका रुपमा बिकास गरिनेछ ।

२. नगर प्रोफाईल, व्यापारिक बुलेटिन, गाइडबुक, नक्सा, पर्यटन पत्रिका लगायतका आम संचारको माध्यमबाट पर्यटनको प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिईनेछ । इच्छुक बस्तिहरुमा होम स्टे संचालन तथा बिकासमा सहयोग गरिने छ तथा हाल होम स्टे कार्यक्रम सञ्चालन भएको क्षेत्रमा यसका सदस्यहरुको लागि क्षमता बिकासमा सहयोग गर्ने नीति लिईएको छ ।

ब) अन्य प्रवर्द्धनात्मक क्षेत्र :

१. नगरपालिका कर्मचारी लगायत नागरिक समाज, सामुदायिक, गैर सरकारी संघ संस्था तथा नजी क्षेत्रका अन्य संघ संस्थाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको क्षमता बिकासका गतिविधिहरु सञ्चालन गर्नका लागि विभिन्न बिकास साभेदारहरु संगको साभेदरीमा उपमहानगरपालिका भित्र क्षमता बिकास केन्द्र स्थापना गरिने छ ।

२. न.पा क्षेत्र भित्र रहेका सामाजिक संस्थाहरु जस्तै टोलबिकास संस्था, युवा क्लव, आमा समुह, समुदायिक संस्था, वडा नागरिक मञ्च, नागरिक सचेतना केन्द्र आदिलाई सामाजिक तथा भौतिक बिकासका साभेदारका रुपमा लिईने छ ।

३. उमनपा भित्र संचालनमा रहेका गैर सरकारी संस्थाहरु नगरपालिकामा सूचिकृत गर्ने ब्यवस्था लागु गरिने छ । यस्ता गैर सरकारी संस्थाहरुले उप-महानगरपालिका भित्र संचालन गर्ने कार्यक्रम नगरपालिकामा पेश गरी स्वीकृत गराई कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने ब्यवस्था लागु गरिने छ ।

उमनपाको कार्यमा सहयोगी भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने गैर सरकारी संस्थाहरूको सहकार्य र समन्वयका लागि नगर स्तरीय गैर सरकारी संस्था समन्वय समिति निर्माण गरिने छ ।

४. नगरको विभिन्न क्षेत्रमा सामुदायिक सहभागितामा सार्वजनिक पुस्तकालय स्थापना, सञ्चालन र प्रवर्द्धन गर्नका लागि पहल गरिने छ ।

भूमि तथा जलस्रोत तर्फ का नीतिहरू:

१. भउमनपा क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक, पति, ऐलानी जग्गाहरूको संरक्षण गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ । विस्तारित वडाहरूमा पनि यो अभियान शुरु गर्दै वडागत रुपमा लगत तयार पारिने छ । यसको साथै उमनपाको स्वामित्वमा रहेका एवं सार्वजनिक जग्गामा वनेका वनाईएका सामुदायिक भवन, सटरहरू नगरपालिकाको स्वामित्वमा दर्ता गर्न पहल गरिने छ ।
२. नगर क्षेत्र भित्रका पाटीपौवा, मठ मन्दिर, गुम्वा, चर्च र मस्जिद साथै नहर, कुलो, खानेपानीका मूलमूहान एवं श्रोतहरू सहित चौतारी एवं प्राकृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
३. सार्वजनिक जग्गा, प्राकृतिक सम्पदा आदि भएको स्थानमा विभिन्न विद्यालय, आमा समुह, क्लव, संघ संस्थाहरूले शुल्क लिने, भवन वनाई भाडा आर्जन गर्ने गरेकाले त्यस्ता जग्गा एवं सम्पदाहरू नगरपालिकाको स्वामित्वमा ल्याउने नीति अवलम्बन गरिनेछ । नगर क्षेत्र भित्र रहेका पार्क, वगैँचाहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन नगरपालिकाबाटै गरिने छ ।
४. नगरवासीहरूको तिव्र आर्थिक विकासको लागि मुख्य श्रोतको रुपमा रहेको नगर क्षेत्रका कृषि भूमि बाँझो राख्ने जग्गाधनीहरूलाई एकिकृत सम्पत्ति करमा थप १० प्रतिशत कर लगाउने नीति लिइएको छ ।
५. वातावरणीय मैत्री हरियाली शहर निर्माणका लागि हाल नारायणी लिफ्टका वन्द भएका नहरहरूको जग्गा उमनपाको नाममा प्राप्त गर्नका लागि नेपाल सरकार लाई अनुरोध गरिने छ ।
६. भरतपुर क्षेत्र भित्र खानेपानीको असुविधा भएको क्षेत्रमा भरतपुर खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड संग समन्वय गरी खानेपानी लाइन विस्तार गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ । खानेपानी बोर्डलाई उमनपाको विस्तारित वडाहरूमा पनि आफ्नो कार्यक्रम विस्तार गर्न आग्रह गरिएको छ ।
७. निजि क्षेत्रबाट संचालित भएका वोरिङ्ग व्यवसायीहरूलाई नगरमा सहज रुपमा पिउने पानीको व्यवस्था नभए सम्मका लागि करको दायरामा ल्याई नपाको सिफारिशमा पानी वितरण गराउन पहल गरिने छ । यसरी वितरित पानीको गुणस्तर निर्धारण र त्यसको अनुगमनको लागि उचित संयन्त्र बनाइने छ ।
८. नगरपालिका क्षेत्र भित्र सार्वजनिक जग्गाको प्रयोग कुन सामाजिक संस्थाले कहिले देखी के प्रयोजनको लागि गरेका छन् लगत तयार पारिने छ ।

९. नगर क्षेत्रभित्र यसै आर्थिक वर्ष देखि थप जग्गा विकास कार्यक्रम (Landpooling) संचालन गर्न पहल गरिने छ । यस्ता कार्यक्रमहरूलाई उक्त क्षेत्रको विकास समेत गर्ने गरी योगदानमा आधारित तथा साँध किलो मिलाउने गरी मात्र पनि संचालन गर्न सकिने नीति लिइएको छ । अतः आफ्नो क्षेत्रमा यस प्रकारका जग्गा विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न समुदायहरूलाई आग्रह गरिएको छ ।

कृषि वन तथा वातावरण तर्फ :

१. भरतपुर उप-महानगरपालिका विस्तार हुँदा ग्रामिण परिवेश भएको तथा कृषिमा निर्भर ठूलो भूभाग उमनपामा थपिएकोले कृषिलाई प्राथमिकता दिने नीति लिइएको छ । कृषिमा आधुनिकीकरण एवं व्यवसायिकरण गर्न तथा कृषि क्षेत्रमा सिँचाईको सुविधा पुऱ्याउन आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छन् । साथै प्राज्ञारिक कृषि प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिने र रसायनिक बिषादीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
२. कृषि तथा पशुपालनका कार्यक्रमहरूलाई उप-महानगरपालिकाका हाल विस्तारित वडाहरूमा प्राथकता साथ परिचालन गरिनेछ । व्यवसायिक पशुपालन मार्फत नगरक्षेत्रका युवाहरूलाई स्वरोजगार श्रृजना गर्न अनुदान तथा प्रविधि प्रसारको व्यवस्था गरिने छ ।
३. नगर क्षेत्रभित्रका भुस्याहा कुकुर नियन्त्रण गर्न जिल्ला पशु सेवा कार्यालय र अन्य संस्थाको सहयोगमा विशेष अभियान संचालन गरिने छ । नगरक्षेत्रभित्र बढ्दै गईरहेको छाडा चौपायाको दीर्घकालिन नियन्त्रणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने नीति लिइने छ ।
४. स्वच्छ हराभरा सुब्यबस्थित भरतपुर को लक्ष्यका साथ हरियाली प्रवर्द्धन गर्न सडकको दायाँ बायाँ वृक्षारोपण कार्यक्रम तथा एक वडा एक पार्क/उद्यान कार्यक्रमलाई जोड दिईने छ ।
५. जलवायु परिवर्तन र यसको प्रभावका कारण पानीको श्रोतमा आएको कमी र जमीनमुनीको पानिको सतह घटेको कुरालाई ध्यानमा राख्दै एक वडा एक पोखरीको कार्यक्रमलाई जोड दिईने छ साथै भएका पोखरी, ईतार, कुवा, धारा, आदिको संरक्षणमा विशेष जोड दिईने छ ।
६. केही छानिएका क्षेत्रमा फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न टोल विकास संस्था र निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरिने छ । जथाभावी फोहर फाल्नेलाई आवश्यक कारवाही गर्न एउटा अनुगमन तथा निगरानी समिति निर्माण गरिनेछ । हाल संचालित विशेष सरसफाई अभियानलाई निरन्तरता दिईने छ । फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ लाई कडाईका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
७. फोहरलाई श्रोतमानै वर्गिकरण गरी प्रांगारीक फोहरलाई श्रोतमानै व्यवस्थापन गर्न रिङ्ग, कम्पोष्ट च्याम्बर वितरणको लागत सहभागितामूलक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ र पुन प्रयोग गर्न सकिने तथा बिक्रि वितरण हुने फोहरको लागि सोही वातावरण मिलाउने र श्रोतमा व्यवस्थापन गर्न नसकिने (सिसा, व्याट्टि, औषधिको खोल आदि) फोहरको नगरपालिकाद्वारा उचित व्यवस्थापन गरिने छ ।

८. चितवन जिल्ला (भरतपुर उपमहानगरपालिका, रत्ननगर, खैरहनी, राप्ती, चित्रवन, र नारायणी नगरपालिका) आसपासको फोहरमैलाको दीर्घकालिन व्यवस्थापनको लागि सार्वजनिक निजि साभेदारीको नीति बमोजिम फोहरबाट इन्धन निकाल्ने, वा उच्च प्रविधियुक्त फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालनको पहल गरिने छ । साथै निजि क्षेत्रलाई सो कार्यक्रममा आर्कषित गर्ने कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
९. वातावरण तथा सरसफाई निर्देशिका तथा प्लाष्टिक भोला निषेधित कार्य नियमनको लागि एक कार्यविधि निर्माण गरी लागु गर्ने नीति लिईने छ । फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि 3R (Reuse, Reduce Recycle) को अवधारणालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०. जलदेवी समुदायिक बन नजीक sanitary landfill site निर्माणको लागि नेपाल सरकार बन विभागबाट भोगाधिकार प्राप्त भएको स्थानमा उक्त पूर्वाधार निर्माणको डिपिआर तयार गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिईने छ । सोध भर्नाको लागि किनेको माडी नगरपालिकाको १५ विघा जग्गामा तारबार गरी वृक्षारोपण गर्ने कार्यलाई अगाडी बढाईने छ ।
११. उप-महानगरपालिका अर्न्तगतका ताल (बिसहजारी, राईनो, टाईगर ताल), तलैया तथा यसको जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्न स्थाई तथा दीर्घकालीन योजना बनाई अगाडि बढाईने छ ।
१२. भरतपुर क्षेत्रीय अस्पताल, चितवन मेडीकल कलेज, विपि कोइराला मेमोरियल क्यान्सर अस्पताल र भरतपुर मेडिकल कलेजको सहकार्यमा, फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन तथा सम्बन्धित कानुनको परिधिमा रही उचित स्थानमा, अस्पतालजन्य फोहरमैला विसर्जन गर्न Incinerator वा उपयुक्त प्रविधिको स्थापना गर्न पहल गरिने छ । अस्पतालजन्य फोहर संकलन गर्न अलग्गै सवारी साधनको व्यवस्था गरिने छ । यस नीति कार्यान्वयनको पूर्व तयारी स्वरुप IEE गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाईने छ ।
१३. नगर सरसफाई कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन हाल गरिएका कार्यक्रम तथा सञ्चालित कृयाकलाप, परिचालित संस्थाहरू तथा विद्यमान क्षमता, अवसर तथा चुनौतिहरूको वृहत स्केलमा समीक्षा गरी आवश्यक रणनीति तर्जुमा गरी अगाडि बढिनेछ । यस्तो समीक्षा चालु आ.व. मै, अविलम्ब सञ्चालन गरिनेछ । समीक्षाको निचोड बमोजिम सर-सफाईका साधनहरू थप्नु पर्ने भए थप गरिनेछ । सर सफाईको क्षेत्रमा (Bottle Neck Analysis) गरी सोही प्रतिवेदनले निर्दिष्ट गरेको क्षेत्रमा रकम विनियोजन गरिनेछ ।
१४. लामो समयदेखि उच्च प्राथमिकतामा रहेको पशु वधशाला निर्माणमा ठोष प्रगति हुन सकेको छैन । देशका अन्य स्थानमा निर्मित यस्ता वधशाला तथा वधस्थलहरू, खासमा स्थानीय निकायको संलग्नताले पनि प्रभावकारी बन्न/बनाउन सकेको छैन । अतः उमनपाको साभेदारी निर्माण स्थलको खोजी गरी जमीन उपलब्ध गराउने र निर्माण चरणमा दिने आंशिक अनुदानमा सीमित गरी मासु

व्यवसायीहरूलाई सहकारीमा आवद्ध गराई, सोही सहकारी संस्थासँगको साभेदारीमा वधशाला निर्माण गर्न प्रयत्न गरिनेछ ।

१५. वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप, २०७० नेपाल सरकार संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट जारी भईसकेकोले सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने छ ।
१६. वातावरणमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन कार्यक्रम अन्तर्गत स्वच्छ उर्जा-सैर्य सडक बत्तिको लागि टोलबासी संग आपसी छलफल गरी भउमनपा र टोलको संयुक्त लगानि (५० प्रतिशत लगानिमा) मा कार्यक्रम संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
१७. उ.म.न.पा.को मुख्य स्थानमा अव्यवस्थित नारायणी नदीको संरक्षण तथा मनोरम पर्यटकिय स्थल बनाउन सरोकारवाला उधोग वाणिज्य संघ, स्थानिय टोल तथा स्थानिय अन्य संघ संस्थाको सहकार्यमा योजना बनाई अगाडी बढाईने छ ।
१८. नगरक्षेत्रभित्र रहेका सम्पदाहरू, मठमन्दिर, चौतारा, पाटीपौवा मर्मत सम्भार तथा संरक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । चौतारा मर्मत-संभार र संरक्षणमा साभेदारी गरिने छ । प्राकृतिक स्रोत, सम्पदाको संरक्षण र प्रवर्द्धनको लागि सार्वजनिक सम्पदाहरूको अभिलेखन कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
१९. भरतपुर नगर क्षेत्रलाई प्लाष्टिक भोला निषेधित क्षेत्र बनाउने एवं मर्करी (पारो) र लिड (शिसा) मुक्त नगर घोषणा गर्ने नीति लिइने छ ।
२०. नगरपालिकाको सरसफाई खर्चको तुलनामा सरसफाई शुल्कको आम्दानी ५० प्रतिशत भन्दा न्यून रहेको आधार र कारणहरूले गर्दा आगामी वर्षको शुल्कमा सामान्य वृद्धि गरीने छ । सरसफाई शुल्क लागू गरिएका क्षेत्रहरूमा सेवा प्रवाहको लागि यस्तो शुल्क अनिवार्य रुपमा तिर्ने व्यवस्था लागू गरिने छ ।

राजश्व तथा श्रोत परिचालन र कर, दस्तुर, शुल्क संकलन सम्बन्धी नीति

१. नगरपालिकाबाट उपमहानगरपालिकामा स्तरोन्नति भएको अवस्थामा, यस उमनपाको आन्तरिक आम्दानीको अवस्था यस्तै भूगोल तथा आर्थिक सामाजिक परिवेश भएका उमनपाको तुलनामा धेरै कमजोर देखिएको छ । नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदानको अनुपात उस्तै हुँदा र आन्तरिक श्रोत कमजोर भएको कारणले असीम संभावनाका बीचमा पनि भरतपुरले भौतिक विकासमा फड्को मार्न सकेको छैन । अतः सवै नगरवासीहरूले नगरपालिकाको आन्तरिक क्षमता वृद्धिमा आफ्नो आफ्नो स्थानबाट सहयोग गर्न उमनपा हार्दिक अपील गर्दछ ।
२. आन्तरिक आम्दानीमा उल्लेखनीय वढोत्तरीको लागि चालु आ.व. तथा आगामी आ.व.बाट लागु हुने गरी करको दायरा विस्तार गरिने नीति लिइएको छ । यसको लागि कर संकलनका अभियानहरू संचालन गरिनेछन् भने विभिन्न सरोकारवालाहरू संग साभेदारी समेत गरिनेछ ।
३. आन्तरिक आम्दानीलाई सुदृढ गर्न करको दायरा वृद्धिले मात्रै नपुग्ने अवस्था भएकोले मुलतः सम्पत्तिमा आधारित कर तथा नक्सा पास दस्तुर र यसमा गरिने जरिवानाका दरहरूमा समेत हेरफेर गरिने छ ।

४. उमनपा स्तरिय नगर सडक गुरुयोजना तर्जुमाको अन्तिम चरणमा पुगेको कारणले उक्त गुरुयोजना निर्माण भएपश्चात एकिकृत सम्पत्ति करको मूल्याङ्कन प्रयोजनको लागि सडकको स्तर सोही गुरुयोजनाले एकीन गरे बमोजिम कायम गरिनेछ । यो प्रावधान चालु आर्थिक वर्षबाटै कृयाशिल हुनेछ ।
५. श्रोत परिचालन र व्यवस्थापनमा नगरपालिकालाई सक्षम र आत्मनिर्भर बनाउन, प्रचलित कानून बमोजिम परिचालन गर्न सकिने राजश्वका सबै श्रोतहरुको वस्तुपरक पहिचान, विश्लेषण, प्रक्षेपण र परिचालन गरिनेछ ।
६. श्रोत परिचालनलाई समतामुलक, प्रगतिशिल र न्यायपूर्ण बनाईने छ । सबै सरोकारवाला एवं करदाताहरुको सहभागितामा राजश्व अभिवृद्धि गरि कुल बजेटमा आन्तरिक आम्दानीको अंश बृद्धि गरिदै लगिनेछ ।
७. एकिकृत सम्पत्ति करको लागि गरिने जग्गाको मूल्याङ्कन, रजिष्ट्रेशन प्रयोजनको लागि कायम गरिएको न्यूनतम मूल्याङ्कन भन्दा धेरै कम कायम गरिनु समग्रमा सम्पत्तिमा आधारित करको मान्यताको प्रतिकुल अभ्यास हो । एउटै सरकारी संयन्त्र भित्र एउटै सम्पत्तिलाई फरक फरक मूल्याङ्कन कायम गरिनु कसरी सही मान्न सकिएला ? यो अभ्यासले केही हद सम्म करदाताहरुलाई राहत दिएजस्तो देखिएता पनि अप्रत्यक्ष रुपमा राजश्व संग विकास साट्न नपाउने, जनसहभागिताको अनुपात उपभोक्तालाई ज्यादा पर्न जाने, तथा विकास प्राप्त गर्न लामो समय प्रतिक्षा गर्नु पर्ने अवस्था पर्न जान्छ । अतः आगामी ३ वर्ष पश्चात गरिने एकिकृत सम्पत्ति करको दर निर्धारण गर्दा जग्गाको न्यूनतम मूल्याङ्कन संग तादत्म्यता कायम गर्ने गरी, यस पटकको लागि सरोकारवालाहरु संग छलफल गरी, उक्त मूल्याङ्कनको कम्तिमा ४० देखि ६० प्रतिशत कायम गर्ने नीति लिईएको छ ।
८. नगरपालिका क्षेत्रभित्र व्यवसाय गर्ने व्यवसायीहरुको वार्षिक व्यवसाय करका श्रेणी तथा दर बमोजिम करदाता पहिचान गर्ने सम्बन्धमा पेशा व्यवसायको आकार एवं ठाउँ विशेषको आधारमा व्यवसायकर निर्धारण तथा असुली प्रकृत्यालाई प्रभावकारी बनाईनेछ । व्यवसाय कर प्रभावकारी असुलीका लागि कर्मचारीको टोली गठन गरि घरदैलो अभियान संचालन गरिनेछ । खटिने कर्मचारीलाई प्रोत्साहन भत्ता दिइने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
९. व्यवसाय कर संकलनमा चितवन उद्योग वाणिज्य संघ र भरतपुर नगरपालिकाले विगतमा गरेको साभेदारीको अभ्यास हाल निरन्तर नभएको सन्दर्भमा आपसी छलफल मार्फत विश्वास अभिवृद्धि गर्दै साभा निश्कर्षको खोजी गरिने छ । आगामी दिनमा बहाल करको सन्दर्भमा समेत यस्तो साभेदारी गर्न उवासंलाई उत्प्रेरित गरिएको छ ।
१०. घरवहाल करलाई व्यवस्थित बनाउन आन्तरीक राजश्व कार्यालय, चितवन उद्योग वाणिज्य संघ, चितवन उद्योग संघ, घरवहाल उपभोक्ता मञ्च तथा अन्य सरोकार तथा सहयोगी संस्थाहरुको सहयोग र सहकार्यमा छलफलका माध्यमबाट तथ्याकं व्यवस्थित गर्ने तथा कर असुलीलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
११. मनोरञ्जन करका लागि गत विगत वर्षहरुमा जस्तै सिनेमा हलहरुले भ्याट कार्यालयमा बुझाउने विवरणका आधारमा मासिक रुपमा ५ प्रतिशतले हुने मनोरञ्जन कर वापतको रकम हलहरुलाई महिना वितेको अर्को २५ गते देखि मसान्त भित्र बुझाउन पर्ने नीति कायम गरिनेछ । अन्य मेला महोत्सवमा कार्यक्रम हेरी तोकिए बमोजिम एकमुष्ठ वा टिकटका आधारमा कर लगाउने निति लिइनेछ ।
१२. चालु आ.ब.०७२।७३ देखि थप भएका वडानं. १५ देखि २९ सम्म एकिकृत सम्पत्ति करका लागि

जग्गाको मूल्यांकन कायम गरि सकिएको र कर असुली भै रहेको छ भने साविक वडानं. १ देखि १४ सम्मको हकमा आगामी आ.व. ०७३७४ मा मूल्यांकन दर परिमार्जन गर्नु पर्ने भएकोले एकिकृत सम्पत्तिकरको मूल्यांकन विधिलाई समयसापेक्ष सुधार गरि यर्थाथपरक मुल्यांकनका आधारमा कर निर्धारण गरिनेछ । साविकका उल्लेखित वडाहरुमा हाल कायम रहेको मूल्यांकन दर परिमार्जन गर्न एक कार्यदल तयार गरि कार्यान्वयन गर्न न.पा. बोर्डलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको छ ।

१३. संरचनाको मूल्यांकन दर समेत संशोधित नियमावली अनुसार कायम गरिनेछ । वक्यौता असूली कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाइनेछ ।
१४. श्रोतपरिचलन र व्यवस्थापनलाई बैज्ञानिक, यर्थाथपरक र कम्प्युटरीकृत गरी व्यवस्थित र अध्यावधिक गर्न **Database** तयार गरी प्रयोग गरिनेछ । यसको निमित्त उपयुक्त **Computer Software** को व्यवस्था गर्नका साथै कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।
१५. नगरपालिकाले गर्ने राजश्व सम्बन्धी निर्णय र आर्थिक कारोवारमा पारदर्शिता र सहभागिता प्रवर्धन गरिनेछ । वित्तीय अनुशासन कायम गर्न आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई सक्षम बनाई वित्तीय सुचनाको अभिलेख र प्रतिवेदन प्रणालीलाई नियमित र व्यवस्थित गरिनेछ ।
१६. न.पा.द्वारा बहालमा लगाईएका सम्पत्तीहरुको बहाल बन्दोबस्त गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक विधी प्रकृया अपनाई प्रचलित बजारदरको आधार कायम गरी बहाल बन्दोबस्त गर्दै लगिनेछ ।
१७. नगरपालिकाबाट सरसफाई सेवा प्रदान गरिएका क्षेत्रहरुका सवै घर परिवार/होटल/रेष्टुरेण्ट व्यवसाय व्यवसायी कम्पनी, संघसंस्था, अन्य व्यवसाय गर्नेहरुसंग मासिक रुपमा तोकिए बमोजिम सरसफाई सेवा शुल्क लिइनेछ । आगामी आ.व. बाट उक्त क्षेत्रका व्यक्तिहरुले सरसफाई सेवा शुल्क तिरेपछि मात्र अन्य सेवा प्रवाह गर्ने नीति लिइनेछ ।
१८. भरतपुर तथा नारायणगढ क्षेत्रमा बढ्दो अव्यवस्थित पार्किंगलाई नियन्त्रण गरी व्यवस्थित सशुल्क पार्किंग स्थलहरुको पहिचान र विकास गर्दै नगरपालिकाको आयमा वृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१९. राजश्व शाखालाई भौतिक सुविधासम्पन्न बनाई दक्ष कर्मचारीहरुको व्यवस्था मिलाइनेछ । कर संकलन कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरुलाई प्रोत्साहित गर्न न.पा. को निर्णयानुसार प्रोत्साहन भत्ता एवं पुरस्कार उपलब्ध गराइनेछ ।
२०. आफ्नो वा संगोल परिवार (एकाघर) का सदस्यले न.पा.लाई भूक्तान गर्नुपर्ने कर शुल्क, दस्तूर समयमा भूक्तान नगरी वक्यौता कायम राख्ने करदातालाई नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र लिने सिफारिश बाहेक न.पा.बाट प्रदान गरिने अन्य सवै सिफारिस वा सेवा सुविधा रोक्का गरिनेछ ।
२१. राजश्व संकलन कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन न.पा.का विभिन्न शाखा, ईकाई र वडा कार्यालयहरु समेत बाट नगरवासीहरुलाई सेवा सुविधा उपलब्ध गराउदा न.पा.लाई भूक्तान गर्नुपर्ने कुनै कर शुल्क दस्तूर बांकी नरहेको आधारमा उपलब्ध गराउने र न.पा.को सम्पुर्ण शाखाहरुलाई राजश्व शाखासंग एकीकृत गर्ने व्यवस्था सूदृढ गरिनेछ । चालु आ.व. मै उमनपाले स्थापना गर्ने तयारी गरेका सेवा केन्द्रहरु मार्फत सवै प्रकारका कर दस्तूर बुझाउने सुविधा नगरवासीहरुलाई उपलब्ध गराईने छ ।

संगठन तथा प्रशासन समिति तर्फ :

१. सेवाग्राहीको अधिकारलाई सम्बोधन गर्न २९ वटै वडामा क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्र जारी गरिने छ । यसको लागि रु २५ हजारको क्षतिपूर्ति कोषको व्यवस्था गरीने छ । तोकिएको समयमा सेवा प्राप्त नभएमा यसै कोषबाट क्षतिपूर्ति दिइनेछ र क्रमशः कर्मचारीलाई उत्तरदायी बनाईने छ । यसबाट नगरपालिकाको सेवा प्रवाह अभै प्रभावकारी र विश्वसनीय हुने विश्वास लिइएको छ ।
२. सेवा प्रवाहको क्रममा कार्यालय भित्र हुने अनियमिततालाई रोक्न शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिने छ । सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता एवं जवाफदेहिता कायम गर्न गुनासो सुनुवाई तथा उजुरी व्यवस्थापनलाई शीघ्र र प्रभावकारी बनाइने छ । सेवा प्रवाहको अनुगमन गर्न कार्यालयमा CCTV जडान गर्ने तैयारी भै रहेको छ । विद्युतीय हाजिरीलाई प्रभावकारी बनाई थप कडाई गरिने छ ।
३. सुशासन प्रवर्द्धन, पारदर्शिता तथा जवाफदेहिता बृद्धि गर्नको लागि सोही उद्देश्यले स्थापित संस्थाहरु संगको समन्वय र सहकार्यलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ । कर्मचारी र सेवाग्राही आचार संहिताको अनुगमनमा जोड दिईने छ ।
४. सुशासन एवं पारदर्शिताका लागि विभिन्न सरोकार निकाय संगको सहकार्य र समन्वयमा सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, आदिलाई जोड दिईने छ । नोडल अधिकृत, प्रवक्ता, सूचना अधिकृतको कामलाई प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ । कर्मचारी पेशकीलाई यस आ.व. मा प्रभावकारी रुपमा असुल पछ्योर्ट गर्न विशेष नीति अख्तियार गरिनेछ ।
५. कर्मचारीहरुलाई प्रदान गरिएको प्रोत्साहन सुविधाको निरन्तरताको विषयमा समिक्षा गरिने छ । समिक्षाको निचोड अनुसार आगामी वर्षको लागि न.पा.वोर्डबाट आवश्यक नीति अवलम्बन गरिने छ । कार्य सम्पादनको आधारमा उत्कृष्ट कार्य गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिने छ । नियमावलीको भावना मुतावीक प्रशासनीक खर्चलाई २५ प्रतिशत भित्रै भार्न प्रयत्न गरिने छ ।
६. संगठनको वर्तमान संरचना अनुसार हाल विस्तारित वडाहरुबाट प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्न सकिएको छैन । यसको अलावा विशेष नगरपरिषद्बाट सृजना गरिएका दरवन्दीको पदपूर्ति समेत गर्नु पर्ने अवस्था छ । यसै पृष्ठभूमिमा दरवन्दीमा पुनरावलोकन कार्य गर्नु परेको हुदा संस्थागत संरचना विश्लेषण (ODA) गरी प्राप्त हुने प्रतिवेदन नगरपालिका वोर्डमा पेश गरी कार्यान्वयन गर्न परिषद्बाट अधिकार प्रत्योजन गरिएको छ ।
७. स्वीकृत दरवन्दी वेगर कर्मचारी भर्ना वा नियुक्ति गरिने छैन । सेवा निवृत्त कर्मचारीहरुले नियमानुसार पाउने सेवा निवृत्त सुविधा तत्कालै उपलब्ध गराउन सक्ने गरी कोषको व्यवस्था मिलाईने छ ।
८. खाद्य वस्तुको अनुगमनबाट अखाद्य वस्तुहरुलाई तुरुन्तै हटाउने कार्यवाही अगाडि वढाईने छ । त्यस्तै मासुपसलको अनुगमनलाई तिब्रता दिईने छ । हाल कार्यान्वयन रहेको मासुपसल अनुगमन

निर्देशिकालाई समयानुकूल परिमार्जन गर्दै लगिने छ । नगर प्रहरीको कार्य सम्पादनलाई अभै प्रभावकारी बनाउदै बजार अनुगमन तथा निरीक्षण लाई थप तिब्रता दिइने छ ।

९. विस्तारित वडाहरुमा अलग्गै वडा कार्यालयहरुको भवन निर्माणलाई प्राथमिकता दिइने छ । एक वर्षमा एउटा वडा कार्यालय भवनको निर्माण तथा एउटा वडा कार्यालय भवनको मर्मत गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । विस्तारित क्षेत्रमा अलग्गै वडा कार्यालय माग गर्ने नागरिकहरुलाई त्यस्तो भवन निर्माण गर्ने जग्गाको व्यवस्थापन गरी उमनपामा माग पठाउन आग्रह गरिएको छ । यसै गरी नगरपालिकाको हाता भित्र कार्यालय/आवास भवन निर्माण थालनी गरिने छ । यि दुई प्रयोजनको लागि पूर्वाधार तर्फको बजेटबाट आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गरिएको छ ।
१०. बजार क्षेत्रमा फुटपाथ तथा ठेला निषेधित कार्यक्रमलाई अभै कडाईका साथ कार्यान्वयन गर्दै शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिने छ । वातावरण तथा ध्वनी प्रदुषणमा नकरात्मक असर पु-याउने निम्न गतिका र नगर अनुमति नपाएका सवारीलाई सहरी क्षेत्रमा प्रवेश निषेध गरिने छ ।
- ११ . कर, दस्तुरहरुको पुर्ण जानकारी र फारमहरु वेवसाईटमा राखिने छ । अनलाईन तथा इमेल मार्फत कर विवरण पेश गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । सूचना प्रविधिको माध्यमद्वारा कर प्रशासनमा देखिने स्तरको परिवर्तन आउने अपेक्षा गरिएको छ ।